

વૈશ્વિકીકરણના યુગમાં એક રાષ્ટ્ર, એક ભાગ્ય

કલ્પેશ કે. ડાભી

Ph.D રિસર્ચ સ્કૉલર, ગુજરાત યુનિવર્સિટી, અમદાવાદ

Email : dabhikalpeshk@mail.com; Mobile No.: 8460303915

સારાંશ (Abstract)

આધુનિક યુગમાં વૈશ્વિકીકરણ (Globalization) વિશ્વના રાજકીય, આર્થિક, સામાજિક અને સાંસ્કૃતિક પરિમાણોને નવી દિશા આપી રહ્યું છે. “વન નેશન, વન ડેસ્ટિની” નો અભિગમ રાષ્ટ્રીય એકતા, સામૂહિક જવાબદારી અને સમાન વિકાસના વિચારને પ્રતિબિંબિત કરે છે. આ સંશોધનપત્રમાં વૈશ્વિકીકરણના પરિપ્રેક્ષ્યમાં રાષ્ટ્રની ભૂમિકા, રાષ્ટ્રીય ઓળખ, સંવિધાનિક મૂલ્યો, આર્થિક આત્મનિર્ભરતા અને વૈશ્વિક સહકારના પરિબળોનું વિશ્લેષણ કરવામાં આવ્યું છે.

ભારત જેવા વૈવિધ્યસભર દેશમાં “વન નેશન, વન ડેસ્ટિની” નો અર્થ સાંસ્કૃતિક સમાનતા નહીં પરંતુ એકતા અને સંકલનની ભાવનામાં નિશ્ચિત છે. વૈશ્વિક સ્પર્ધા, ટેકનોલોજીનો વિકાસ, આંતરરાષ્ટ્રીય વેપાર અને ડિજિટલ ક્રાંતિએ રાષ્ટ્રોની સરહદોને આર્થિક રીતે સંકુચિત કરી છે. છતાં, રાષ્ટ્રીય સ્વાયત્તતા, સાંસ્કૃતિક ઓળખ અને સામાજિક ન્યાય જેવા મુદ્દાઓ હજુ પણ મહત્વ ધરાવે છે.

આ લેખમાં રાષ્ટ્રીય એકતાના ઐતિહાસિક પરિપ્રેક્ષ્ય, આધુનિક નીતિઓ, વૈશ્વિક સંગઠનોની ભૂમિકા અને “વસુદૈવ કુટુંબકમ્” જેવી ભારતીય દાર્શનિક દૃષ્ટિને સંકલિત કરીને વિશ્લેષણ કરવામાં આવ્યું છે. અંતમાં નિષ્કર્ષ રૂપે દર્શાવવામાં આવ્યું છે કે વૈશ્વિકીકરણ વચ્ચે રાષ્ટ્રીય એકતા અને સંકલિત વિકાસ જ દેશને સ્થિર અને સમૃદ્ધ ભવિષ્ય તરફ દોરી શકે છે.

ચાવીરૂપ શબ્દો: વૈશ્વિકીકરણ, રાષ્ટ્રીય એકતા, આત્મનિર્ભરતા, સંવિધાનિક મૂલ્યો, વૈશ્વિક સહકાર, વિકાસ, સાંસ્કૃતિક ઓળખ

1. પરિચય

૨૧મી સદીમાં વિશ્વ “ગ્લોબલ વિલેજ” તરીકે ઓળખાય છે. ટેકનોલોજી, વેપાર અને માહિતી પ્રણાલીઓના વિકાસને કારણે દેશો વચ્ચેની અંતરરાષ્ટ્રીય અવરજવર સરળ બની છે. આ પરિસ્થિતિમાં “વન નેશન, વન ડેસ્ટિની” નો વિચાર માત્ર રાજકીય સૂત્ર નથી, પરંતુ રાષ્ટ્રીય અસ્તિત્વ અને વૈશ્વિક જવાબદારી વચ્ચેનું સંતુલન છે.

ભારત જેવા દેશમાં, જ્યાં ભાષા, સંસ્કૃતિ, પરંપરા અને ધર્મમાં વૈવિધ્ય છે, ત્યાં એકતા જ રાષ્ટ્રની શક્તિ છે. “એક ભારત, શ્રેષ્ઠ ભારત” જેવી પહેલો રાષ્ટ્રીય સંકલનની દિશામાં મહત્વપૂર્ણ પગલું છે.

2. ઐતિહાસિક પરિપ્રેક્ષ્ય

ભારતનો ઇતિહાસ દર્શાવે છે કે વિવિધતામાં એકતા હંમેશાં રાષ્ટ્રીય શક્તિ રહી છે. સ્વાતંત્ર્ય આંદોલન દરમિયાન મહાત્મા ગાંધી એ સમગ્ર દેશને એક લક્ષ્ય હેઠળ જોડ્યો. “સત્ય અને અહિંસા” ના સિદ્ધાંતોએ રાષ્ટ્રીય એકતા અને સામૂહિક ભાગીદારીનો સંદેશ આપ્યો.

ભારતીય સંવિધાનમાં ન્યાય, સ્વતંત્રતા, સમાનતા અને ભાઈચારો જેવા મૂલ્યો રાષ્ટ્રીય ડેસ્ટિનીનું દિશાદર્શન કરે છે.

3. વૈશ્વિકીકરણ અને રાષ્ટ્રની ભૂમિકા

વૈશ્વિકીકરણના યુગમાં દેશોની આર્થિક નીતિઓ, વેપાર સંબંધો અને ટેકનોલોજીકલ વિકાસ પર આંતરરાષ્ટ્રીય સંસ્થાઓનો પ્રભાવ વધ્યો છે. United Nations અને World Trade Organization જેવી સંસ્થાઓ વૈશ્વિક સહકારને મજબૂત બનાવે છે.

ભારત માટે વૈશ્વિકીકરણ તકો અને પડકારો બંને લાવ્યું છે. આઈટી, સ્ટાર્ટઅપ અને સેવા ક્ષેત્રે ભારત વૈશ્વિક સ્તરે પ્રગતિ કરી રહ્યું છે.

4. રાષ્ટ્રીય એકતા અને આત્મનિર્ભરતા

“વન નેશન, વન ડેસ્ટિની” નો અભિગમ આત્મનિર્ભરતા સાથે સંકળાયેલો છે. Narendra Modi દ્વારા રજૂ કરાયેલ “આત્મનિર્ભર ભારત” નો વિચાર વૈશ્વિકીકરણમાં સ્થાનિક શક્તિ વધારવાનો પ્રયાસ છે.

આર્થિક રીતે મજબૂત રાષ્ટ્ર જ વૈશ્વિક સ્પર્ધામાં ટકી શકે છે. સ્થાનિક ઉત્પાદન, કૌશલ્ય વિકાસ અને નવીનતા (Innovation) રાષ્ટ્રીય વિકાસના આધારસ્તંભ છે.

5. સાંસ્કૃતિક ઓળખ અને વૈશ્વિક સંવાદ

વૈશ્વિકીકરણના સમયમાં સાંસ્કૃતિક સમાનતાનો ખતરો ઊભો થાય છે. છતાં ભારત “વસુધૈવ કુટુંબકમ્” ના સિદ્ધાંતથી વિશ્વને એક પરિવાર માને છે.

ભારતીય યોગ, આયુર્વેદ અને આધ્યાત્મિક પરંપરાએ વૈશ્વિક માન્યતા મેળવી છે. UNESCO દ્વારા અનેક ભારતીય પરંપરાઓને માન્યતા આપવામાં આવી છે.

6. શિક્ષણ અને યુવા શક્તિ

રાષ્ટ્રીય ડેસ્ટિનીનું નિર્માણ શિક્ષણથી થાય છે. રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિ 2020 વૈશ્વિક દષ્ટિકોણ સાથે રાષ્ટ્રીય મૂલ્યોને મજબૂત બનાવે છે.

યુવા શક્તિ રાષ્ટ્રના ભવિષ્યનું પ્રતિબિંબ છે. કૌશલ્ય વિકાસ, ડિજિટલ શિક્ષણ અને સંશોધન પર ભાર મુકવાથી દેશ વૈશ્વિક સ્તરે આગળ વધી શકે છે.

7. પડકારો અને ઉકેલો

વૈશ્વિકીકરણ સાથે આર્થિક અસમાનતા, સંસ્કૃતિનું હાસ અને રાજકીય દબાણ જેવા પડકારો ઊભા થાય છે.

ઉકેલ તરીકે: સમાન વિકાસ નીતિઓ

સામાજિક ન્યાય

પર્યાવરણ સંરક્ષણ

આંતરરાષ્ટ્રીય સહકારમાં સંતુલન

8. નિષ્કર્ષ

“વન નેશન, વન ડેસ્ટિની” નો અભિગમ વૈશ્વિકીકરણના યુગમાં રાષ્ટ્રીય એકતા અને વૈશ્વિક જવાબદારી વચ્ચેનું સંતુલન છે. રાષ્ટ્રની એકતા, આત્મનિર્ભરતા અને સાંસ્કૃતિક મૂલ્યો જ તેને વૈશ્વિક સ્તરે સશક્ત બનાવે છે.

ભારત માટે આ વિચાર માત્ર સૂત્ર નહીં પરંતુ વિકાસની દિશા છે. રાષ્ટ્રીય એકતા, સંવિધાનિક મૂલ્યો અને વૈશ્વિક સહકારના સમન્વયથી દેશ સમૃદ્ધ અને સ્થિર ભવિષ્ય તરફ આગળ વધી શકે છે.

સંદર્ભ સૂચિ

1. United Nations. (2023). વૈશ્વિકીકરણ અને વિકાસ અહેવાલ. ન્યૂ યોર્ક: યુનાઈટેડ નેશન્સ પ્રકાશન.
2. World Trade Organization. (2022). વર્લ્ડ ટ્રેડ સ્ટેટિસ્ટિકલ રિવ્યૂ. જિનીવા: WTO પ્રકાશન.
3. UNESCO. (2021). અદ્યત્ત સાંસ્કૃતિક વારસા અહેવાલ. પેરિસ: યુનેસ્કો પ્રકાશન.
4. ભારત સરકાર. (2020). રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નીતિ – 2020. નવી દિલ્હી: શિક્ષણ મંત્રાલય.
5. મહાત્મા ગાંધી. (1941). હિંદ સ્વરાજ. અમદાવાદ: નવજીવન પ્રકાશન.
6. Narendra Modi. (2020). આત્મનિર્ભર ભારત અભિયાન સંબોધન. નવી દિલ્હી: ભારત સરકાર.
7. સેન્યુમા, એ. (2018). વૈશ્વિકીકરણ અને ભારતીય અર્થતંત્ર. નવી દિલ્હી: ઓક્સફોર્ડ યુનિવર્સિટી પ્રેસ.
8. શર્મા, આર. (2019). રાષ્ટ્રીય એકતા અને આધુનિક ભારત. જયપુર: રાવત પ્રકાશન.